

Österbottens välfärdsområde
Pohjanmaan hyvinvointialue

Valvontasuunnitelma 2026

Pohjanmaan pelastuslaitos

Onnettomuuksien ehkäisyn tulosalue

Sisällys

1. YLEISTÄ	6
1.1 Valvontasuunnitelman tarkoitus	6
1.2 Valvontasuunnitelman valmistelu ja hyväksyntä	7
1.3 Valvontasuunnitelmasta tiedottaminen ja julkisuus	7
2. VALVONTATOIMINNAN YLEISET PERIAATTEET	8
2.1 Valvontatoiminnan sisältö ja tavoitteet	8
2.2 Valvonnan riskiperusteinen kohdentaminen.....	8
2.2.1 Asuinrakennukset	9
2.2.2 Yritys- ja laitoskohteet.....	11
2.2.3 Voimassa olevan palvelutasopäätöksen huomioiminen	13
3. SÄÄNNÖLLISET VALVONTATOIMENPITEET VUONNA 2026	14
3.1 Asuinrakennukset.....	14
3.2 Yritys- ja laitoskohteet	15
3.3 Jälkivalvonta.....	16
3.4 Vuosittaiset painopistealueet	16
4. EPÄSÄÄNNÖLLISET VALVONTATOIMENPITEET VUONNA 2026	17
4.1 Poistumisturvallisuusselvitykset.....	17
4.2 Rakennuksen käyttöönottoon liittyvä valvonta	17
4.3 Kemikaalivalvonta.....	18
4.3.1 Vaarallisen kemikaalien vähäinen teollinen käsittely ja varastointi	18
4.3.2 Öljylämmityslaitteistot	18
4.3.3 Öljysäiliöt.....	19
4.3.4 Pyrotekniset välineet.....	19
4.3.5 Erikoistehosteet	19
4.4 Yleisötilaisuudet	20
4.5 Ilmoituksiin perustuva valvonta	20
4.5.1 Ilmoitukset ilmeisestä palovaarasta tai muusta onnettomuusriskistä	20
4.5.2 Nuohoojan vikailmoitukset	21
4.5.3 Muut ilmoitukset.....	22
4.6 Asiakirjavalvonta	22
4.7 Valvontayhteistyö muiden viranomaisten ja tahojen kanssa	22

5.	VALVONNAN SEURANTA, ARVIOINTI JA RESURSSIT	26
5.1	Valvonnan toteutus 2025	26
5.2	Valvonnan toteutumisen seuranta 2026.....	26
5.3	Valvonnan laadun seuranta ja arviointi	27
5.4	Valvonnan resurssit	27
5.5	Valvonnan maksullisuus	28
6.	VALVONTATYÖ POIKKEUSOLOISSA	28
	Liite 1. Yritys- ja laitospöhteiden lähtökohtaiset valvontavälit	29

MÄÄRITELMÄT

Asiakirjavalvonta	Valvontatapahtuma, jonka viranomainen tai toimivaltainen sopimustoimija toteuttaa käytettävissään olevien aineistojen pohjalta.
Asuinrakennuksen paloturvallisuuden itsearviointi	Asuinrakennusten paloturvallisuuden itsearvioinnissa kiinteistön edustaja tarkastaa itse pelastuslaitoksen toimittaman tarkastuslistan ja opasvihon nojalla pelastuslain velvoitteiden noudattamista ja oman toimintatapojensa turvallisuutta. Paloturvallisuuden itsearviointi tehdään tarkistuslistan mukaan ja tarkistuslista palautetaan pelastuslaitokselle. Palotarkastuksia voidaan kohdentaa itsearvioinnin tulosten perusteella. Paloturvallisuuden itsearvioinnilla pyritään kiinteistönomistajan turvallisuustiedon ja -asenteiden parantamiseen.
Ilotulitemyyntipisteen tarkastus	Kemikaaliturvallisuuslain (390/2005) 63 ja 64 § mukainen valvontakäynti, joka kohdistuu pyroteknisten tuotteiden varastointiin kaupan yhteydessä.
Jälkitarkastus	Valvontakäynti, jossa valvotaan, että palotarkastuksessa aiemmin annettuja korjausmääräyksiä on noudatettu. Jälkitarkastus toimitetaan palotarkastuksella annettujen määräaikojen umpeuduttua, ennen seuraavaa yleistä palotarkastusta.
Jälkivalvonta	Jälkivalvonnalla tarkoitetaan annettujen korjausmääräyksen toteutumisen valvontaa. Jälkivalvontaa voidaan suorittaa tilanteen mukaan esim. jälkitarkastusten ja asiakirjavalvonnan avulla.
Kohde	Kohde on se, jolle, jota varten tai johon kohdistuen valvontaa tehdään tai valvonta kohdentuu.
Lausunto rakennuksen tai rakennuksen osan käyttöönottotarkastus	Uudisrakennus- tai saneerauskohteessa tehtävä valvontatapahtuma, jonka rakennusvalvontaviranomainen on määritellyt käyttöönottotarkastuksen ja toiminnan aloittamisen ehdoksi. Valvontakäynti on luonteeltaan pelastusviranomaisen asiantuntijalausunto rakennusvalvontaviranomaiselle rakennuksen palo- ja poistumisturvallisuudesta.
Maanalaisen polttoainesäiliön tarkastus	Kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksen maanalaisten öljysäiliöiden määräaikaistarkastuksista (344/1983) mukainen tarkastus tärkeällä pohjavesialueella sijaitsevan maanalaisen öljysäiliön tarkastamiseksi ennen säiliön peittämistä. Muiden polttoainesäiliöiden osalta tarkastus perustuu pelastusviranomaisen kemikaaliturvallisuuslain (390/2005) ilmoitusvelvollisten kohteiden osalta tekemään päätökseen.
Määräaikainen palotarkastus	Valvontasuunnitelman mukainen määrätyn väliajoin tehtävä pelastusviranomaisen valvontatapahtuma.
Nestekaasukohteen käyttöönottotarkastus	Valtioneuvoston asetuksen vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (855/2012) 36 §:n mukainen käyttöönottotarkastus, joka kohdistuu nestekaasun vähäistä teknistä käyttöä, käsittelyä tai varastointia harjoittavaan kohteeseen. Tarkastus tulee tehdä ennen toiminnan aloittamista.
Riskiluokan määrittävä onnettomuus	Tarkoitetaan rakennuspaloja ja -vaaroja, liikennevälinepaloja, muita tulipaloja, liikenneonnettomuuksia, sortumia/sortumavaaroja, räjähdyksiä/räjähdysvaaroja, vaarallisten aineiden onnettomuuksia ja kiireelliseksi luokiteltuja ihmisen pelastamistehtäviä.

Vaarallisten kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia harjoittavan kohteen tarkastus	Kemikaaliturvallisuuslain (390/2005) 27 § mukainen valvontakäynti, joka ei ole samalla kohteen määräaikainen palotarkastus.
Valvontakohde	Toiminnallinen kokonaisuus, joka suunnitellaan valvottavaksi yhdellä kertaa
Valvontaväli	Valvontaväli on ajanjakso, joka on määritelty kohteen säännöllisen valvonnan väliksi. Valvontavälin määrittämisen kriteerit pohjautuvat pelastuslaitoksen riskianalyysiin, valvontasuunnitelmaan ja palotarkastajan tekemään kohdekohtaiseen riskienarviointiin.
Yhdistetty tarkastus	Valvontakäynti, jolla sama pelastusviranomainen tarkastaa samalla kertaa kohteen pelastuslain ja kemikaaliturvallisuuslain perusteella.
Yhteistarkastus	Valvontakäynti, jossa kahden tai useamman eri viranomaisen edustajat suorittavat samalla tarkastuskäynnillä valvontakohteessa tarkastuksensa samanaikaisesti.
Yleisötilaisuuden tarkastus	Pelastusviranomaisen yleisötilaisuuden dokumenttien ja arvioidun riskin perusteella ennen yleisötilaisuuden alkamista suorittama valvontakäynti, jossa tarkastetaan tapahtuman turvallisuusjärjestelyt
Ylimääräinen palotarkastus	Pelastusviranomaisen harkinnan mukaan suorittama valvontakäynti, jota ei ole ajoitettu ja kohdennettu valvontasuunnitelmassa. Ylimääräisiä ennakoimattomia palotarkastuksia tehdään esimerkiksi seuraavien erityisten syiden vuoksi: • nuohoojan, tarkastuslaitoksen tai toisen viranomaisen ilmoitus palo- ja henkilöturvallisuuteen liittyvistä puutteista • huomattavaa palovaaraa aiheuttavan rakennus- tai muun työmaan aloittamisen yhteydessä • epäily, että palo- ja poistumisturvallisuudessa tai muussa henkilöturvallisuudessa on oleellisia puutteita • teematarkastukset esim. muiden viranomaisten kanssa

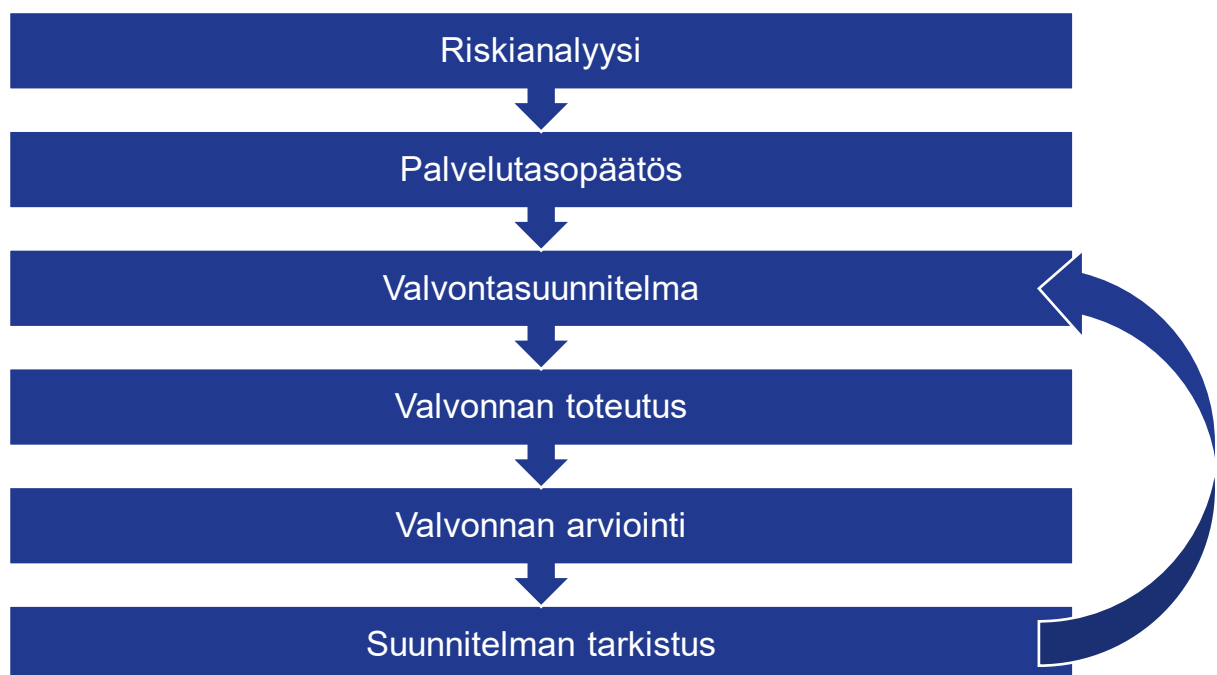
1. YLEISTÄ

1.1 Valvontasuunnitelman tarkoitus

Pelastuslain 27 § mukaan pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan pelastustoimen valvontatehtävästä hyvinvointialueen päättämällä tavalla. Lain 78 §:n mukaan pelastuslaitoksella on yleinen velvoite valvoa alueellaan pelastuslain 2 luvun mukaisten jokaiselle asetettujen velvollisuuksien, sekä 3 luvun mukaisten toiminnanharjoittajalle ja rakennuksen omistajalle ja haltijalle asetettujen velvoitteiden, noudattamista.

Pelastuslaitos suunnittelee valvontasuunnitelmassaan (pelastuslaki 79 §) valvontavelvoitteen toteuttamisen pelastusalueellaan. Valvontasuunnitelman tavoitteena on täyttää pelastuslain edellytykset suunnitelmalliselle ja riskiperusteiselle valvonnalle. Valvontatoiminnan tavoitteet ja niiden edellyttämä suorituskky määrittellään riskienarvioinnin perusteella palvelutasopäätöksessä. Määrittelyssä otetaan huomioon pelastustoimen alueen erityispiirteet eli paikalliset olosuhteet ja alueella esiintyvät riskit.

Valvonnan tulee olla laadukasta, säännöllistä ja tehokasta. Valvonnan suorittamiseksi pelastuslaitoksen on tehtävä palotarkastuksia ja muita valvontatehtävän edellyttämiä toimia. Valvontasuunnitelmassa kuvataan myös se, miten pelastuslaitos itse arvioi valvontasuunnitelmansa toteutumista ja vaikuttavuutta. Suunnitelmassa esitetään myös tiedot onnettomuuksien ehkäisyyn käytettävistä resursseista. Valvontasuunnitelmassa huomioidaan Pelastustoimen ja siviilivalmiuden suorituskky ja suunnitteluperusteet-hankkeen yhteenvetoraportin kehitysehdotukset, sekä näiden suunnitteluperusteet. (SM julkaisu 2022:11)

KUVA 1: VALVONTASUUNNITTELUN PROSESSI

1.2 Valvontasuunnitelman valmistelu ja hyväksyntä

Valvontasuunnitelma valmistellaan vuosittain pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyn tulosalueella. Valmistelusta vastaa riskienhallintapäällikkö.

Valvontasuunnitelman hyväksyy Pohjanmaan pelastuslaitoksen pelastusjohtaja. Aluehallintovirasto valvoo valvontasuunnitelman toteutumista osana pelastustoimen palvelujen saatavuuden ja tason valvontaa.

1.3 Valvontasuunnitelmasta tiedottaminen ja julkisuus

Valvontasuunnitelma on julkinen asiakirja ja se on nähtävissä pelastuslaitoksen verkkosivuilla osoitteessa <https://pohjanmaanhyvinvointi.fi>. Valvontasuunnitelma toimitetaan tiedoksi Länsi- ja Sisä-suomen aluehallintovirastolle. Valvontakohteita informoidaan valvontaväleistä ja -käytännöistä valvontatoimenpiteiden yhteydessä.

2. VALVONTATOIMINNAN YLEISET PERIAATTEET

2.1 Valvontatoiminnan sisältö ja tavoitteet

Pelastusviranomaisen tehtävänä on valvoa pelastuslain noudattamista. Valvontatoimenpiteiden yhteydessä valvotaan ensisijaisesti omatoimisen varautumisvelvoitteen toteutumista (Pelastuslaki 379/2011 14 §), rakennusten palo- ja poistumisturvallisuutta (9-10 §), laitteiden kunnossapitoa (12 §), nuohouksen ja ilmanvaihdon puhdistuksen toteuttamista (13 §), pelastussuunnitelman laatimista (15 §), palovaroittimen hankintaa ja kunnossapitoa (17 §) sekä hoitolaitosten poistumisturvallisuutta (18 §). Valvonnassa korostetaan kohteen oman toiminnan merkitystä turvallisuuden parantamisessa tukemalla omatoimista varautumista.

Valvontamenetelmiä on useita, joista yleisin on palotarkastus eli kohteessa yhdessä asiakkaan kanssa tehtävä valvontakäynti. Palotarkastuksen tavoitteena on tukea toimijan omatoimista varautumista sekä korostaa kohteen oman toiminnan merkitystä turvallisuuden parantamisessa.

Pelastuslain 78 §:n mukaisilla muilla valvontatehtävän edellyttämällä toimenpiteillä tarkoitetaan erityisesti asiakirjavalvontaa, jonka tarkoituksena on varmistaa pelastuslaissa tai kemikaaliturvallisuuslaissa (390/2005) säädettyjen velvoitteiden noudattamista kohteessa. Asiakirjoista tehtyjen havaintojen perusteella voidaan käynnistää valvontatoimenpiteitä. Valvonnan sisältöön kuuluu oleellisena osana myös annettujen korjausmääräysten noudattamisen valvonta. Jälkipalotarkastusten ja asiakirjojen perusteella toteutettu jälkivalvonta parantavaa valvonnan vaikuttavuutta.

Pelastuslaitoksen suorittamaan valvontaan liittyy pelastuslain 27 §:ssä tarkoitettua ohjausta, valistusta ja neuvontaa, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen. Pelastustoimen ohjauksella tarkoitetaan toimia, joilla pelastuslaitos edistää, tukee ja seuraa pelastuslain velvoitteiden toteutumista esim. pelastussuunnitelmien laatimisen ohjaaminen, poistumisturvallisuusselvitysten laatimisen ohjaus ja viranomaisen suorittama arviointimenettely sekä pelastustoimen laitteiden ja laitteistojen kunnossapidon ohjaaminen.

Valvontatoiminnan tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Tehtävänä on myös ohjata ja neuvoa ihmisiä, yrityksiä sekä yhteisöjä sekä toimia yhteistyössä näiden kanssa turvallisuuden parantamiseksi. Pelastuslaitos huomioi valvontatyössä Valtioneuvoston strategiset tavoitteet pelastustoimen järjestämiselle 2023 – 2026 sekä tulostavoitteet, jotka on määritelty Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelmassa; *Turvallinen ja onnettomuuksista vapaa arki 2030* (SM julkaisut 2025:01).

2.2 Valvonnan riskiperusteinen kohdentaminen

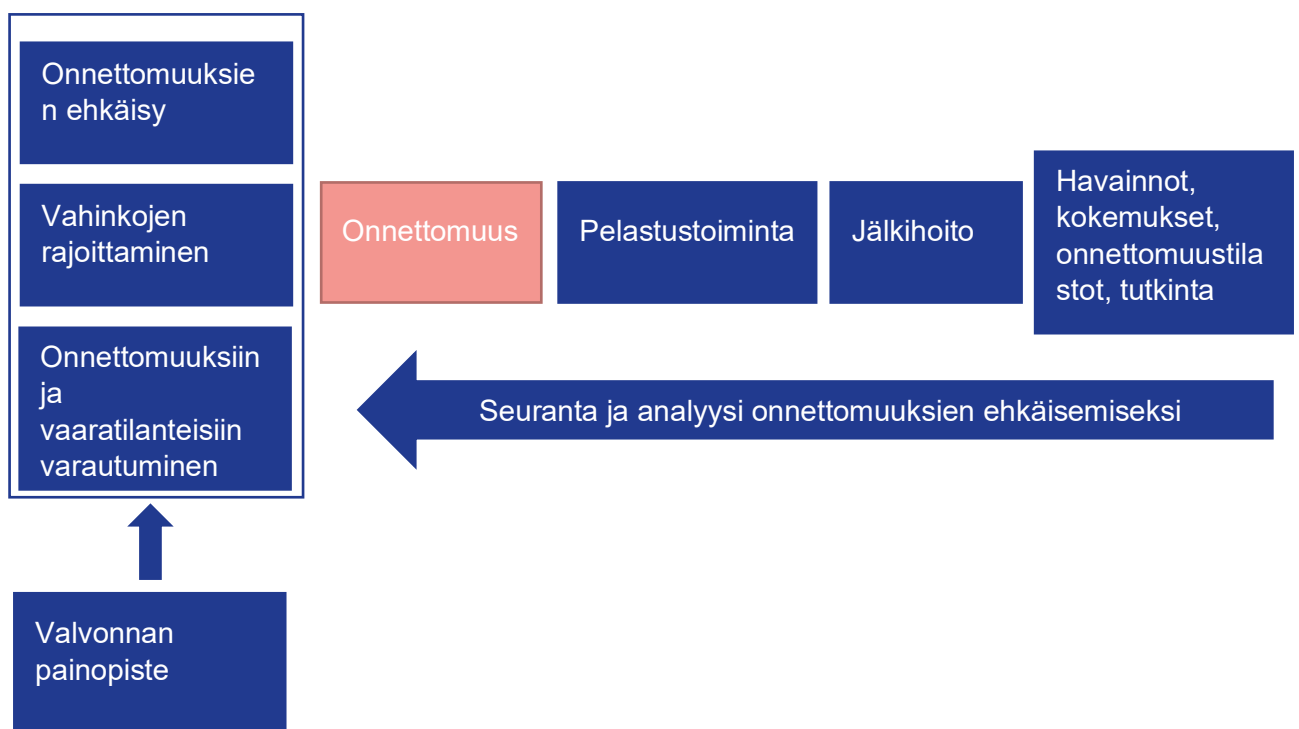
Valvontaa kohdennetaan riskiperusteisesti sinne, missä onnettomuuksia on eniten tapahtunut tai missä tapahtuessaan onnettomuus aiheuttaisi merkittäviä omaisuus-, henkilö- tai ympäristövaikutuksia. Mitä paremmin yksittäiset ihmiset, yritykset ja yhteisöt osaavat toimia, sitä pienemmiksi onnettomuuden aiheuttamat vahingot jäävät. Viranomaisten apu vaikuttaa huomattavasti enemmän, jos onnettomuuskohteessa olevat toimijat kykenevät omilla toimillaan aloittamaan vahinkojen rajoittamisen jo ennen organisoidun avun saapumista.

Säännöllisten valvontatoimenpiteiden suunnittelussa riskienarvioinnin perusteena käytetään henkeen, omaisuuteen, ympäristöön ja kulttuuriarvoihin kohdistuvia uhkia. Kohteiden

valvontavälien määrittämisen pohjalla käytetään pelastuslaitosten kumppanuusverkoston esitystä, jossa valvontavälin lähtökohtana on tilastollinen tarkastelu. Keskimääräinen valvontaväli on tällöin määritetty hyödyntäen tietoa erityyppisten kohteiden syttymistäajustiheyksistä ja vahinkojen odotusarvoista. Keskimääräiset valvontavälit kohdetyypeittäin löytyvät liitteestä 1.

Pohjanmaan pelastuslaitos ylläpitää tilastoja alueen onnettomuuksista PRONTO-järjestelmän kautta. Tietoja seurataan viiden vuoden ajalta ja onnettomuuksien kehityssuuntien perusteella tehdään päätöksiä valvonnan ja turvallisuusviestinnän kohdentamisesta. Onnettomuuksien kehityksen seuranta kehitetään vuonna 2026 muun muassa valtakunnallisen ja yhteistyöalueen sisäisen yhteistyön kautta.

Keskimääräinen valvontaväli on tarkoitettu keskimääräiselle kohteelle. Yksittäisten kohteiden osalta valvonnan kohdentamisessa ja valvontavälin määrittämisessä huomioidaan paikalliset riskit ja olosuhteet, tapahtuneet onnettomuudet sekä aiempien valvontatoimenpiteiden yhteydessä tehdyt arviot kohteen turvallisuustasosta. Valvontaa kohdennetaan sinne, missä riskit ovat suurimmat ja sinne, missä saadaan eniten vaikutusta aikaan. Pelastuslaitos noudattaa Sisäministeriön ohjeistusta (VN/3593/2023) tietojen täyttämisestä Pelastustoimen resurssi- ja tilastojärjestelmään (PRONTO). PRONTOSTA haetaan myös onnettomuustilastot, johon valvontatyön riskianalyysi perustuu.

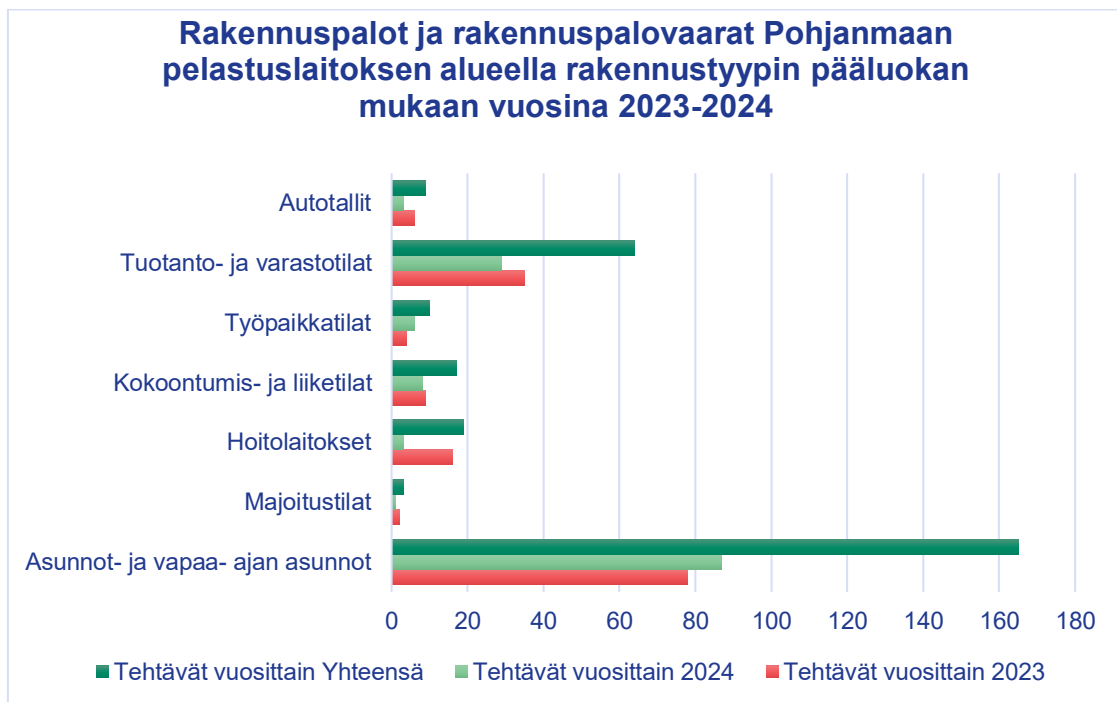
KUVA 2: ONNETTOMUUKSIEN EHKÄISYTYÖN SUUNTAAMINEN

2.2.1 Asuinrakennukset

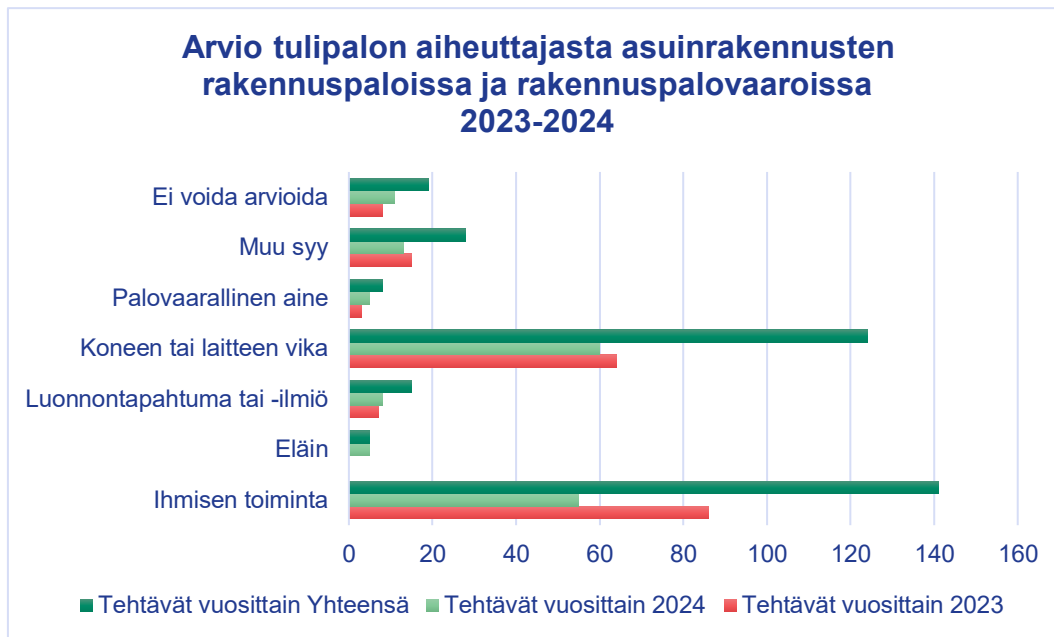
Pohjanmaalla määrällisesti eniten tulipaloja syttyy asuinrakennuksissa (kuva 3). Asuinrakennusten rakennuspaloissa ja rakennuspalovaaroissa yleisin aiheuttaja on ihmisen toiminta (kuva 4). Onnettomuuksien syyt ovat moninaisia ja liittyvät suureksi osaksi ihmisten käyttäytymiseen. Tähän voi yksittäisellä valvontakäynnillä vaikuttaa rajallisesti. Lisäksi tarvitaan laajaa ja pitkäjänteistä yhteistyötä yksityisten ihmisten ja yhteisöjen kanssa, jotta heidän omaa vastuuta ja valmiuksiaan turvallisuusasioissa voidaan lisätä. Myös

turvallisuusviestinnän avulla lisätään ihmisten turvallisuustietoutta sekä annetaan eväitä turvallisuuden omatoimiseen ylläpitämiseen tasapuolisesti.

Väestön ikääntyminen ja laitoshoitopaikkojen väheneminen lisää yksin asuvien vanhusten ja muiden erityisryhmien määrää, jolloin myös tulipalojen ja muiden kotiympäristössä tapahtuvien onnettomuuksien riski kasvaa. Tähän vaikutetaan kehittämällä ja jatkamalla yhteistyötä sosiaali- ja terveysviranomaisten sekä kotiin vietävien palvelujen tuottajien kanssa. Näistä riskiryhmistä herätteitä saadaan pelastuslain 42 §:n mukaisista palovaarailmoituksista, joiden perusteella asuinrakennuksiin voidaan suorittaa valvontatoimenpiteitä yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Asuinrakennuksien valvontakäynnin herätteenä voi myös toimia nuohoojien tekemät vikailmoitukset tai asiakkaan pyyntö.

KUVA 3: RAKENNUSPALOT JA RAKENNUSPALOVAARAT POHJANMAAN PELASTUSLAITOKSEN ALUEELLA RAKENNUSTYYPIN PÄÄLUOKAN MUKAAN VUOSINA 2023-2024. LÄHDE: PELASTUSTOIMEN RESURSSI- JA ONNETTOMUUSTILASTOJÄRJESTELMÄ PRONTO

KUVA 4: ARVIO TULIPALON AIHEUTTAJASTA ASUINRAKENNUSTEN RAKENNUSPALOISSA JA RAKENNUSPALOVAAROISSA POHJANMAAN PELASTUSLAITOKSEN ALUEELLA VUOSINA 2023-2024. LÄHDE: PRONTO

2.2.2 Yritys- ja laitoskohteet

Yritys- ja laitoskohteiden valvontavälin määrittelyssä on hyödynnetty pelastuslaitosten kumppanuusverkoston valvontasuunnitteluohjetta. Keskimääräisten valvontavälien määrittämisessä on hyödynnetty tutkittua tietoa erityyppisten kohteiden tulipalon aiheuttamista omaisuusvahinkoriskeistä. Omaisuusvahinkoriskien lisäksi on arvioitu suuronnettomuuden henkilöriskin mahdollisuutta sekä pyritty huomioimaan merkittävien kulttuuri- ja ympäristöarvojen riskit. Valvontasuunnitteluohjeessa yritys- ja laitoskohteet jaetaan kohdeluokkiin A1 – A6.

Kohdekohtainen valvontaväli riippuu kohteen tosiasiallisista riskeistä. Esimerkiksi hyvin toimiva paloturvallisuuden itsearviointi tai vastaava muu kohteessa tehtävä sisäinen valvonta ja hyvä turvallisuuskulttuuri sekä turvallisuusjohtaminen ovat omiaan pienentämään riskiä ja tätä kautta suunnitelmallisten tarkastusten tiheyttä. Toisaalta toimijan laiminlyönnit ja kohteessa tapahtuneet onnettomuudet voivat olla peruste nostaa tarkastustiheyttä. Valvontatyötä tekevän henkilöstön resurssien määrä ei ole peruste valvontavälien muuttamiseen.

Luokan A1 kohteet ovat ympärivuorokautisessa käytössä olevia rakennuksia, jotka koostuvat pääosin hoitolaitoksista sekä majoitusliike- ja asuntolatyypisistä rakennuksista. Näissä kohteissa asuvien, hoidettavien tai huollettavien kyky omatoimiseen pelastautumiseen on heikentynyt (esimerkiksi hoitolaitokset sekä palvelu- ja tukiasuminen) tai niissä asuu lyhytaikaisesti henkilöitä, jotka eivät tunne tiloja ja niiden turvallisuusjärjestelyjä. Valvonnan pääpainopiste on kohteissa, joissa on suuri henkilövahingon riski ja ne ovat siten velvollisia poistumisturvallisuusselvityksen laatimiseen. Valvontavälin määrittelyyn vaikuttavat myös kohteen suojaustaso (automaattinen sammutuslaitteisto) sekä aiemmillä valvontakerroilla tehdyt havainnot kohteen turvallisuustasosta.

Luokkaan A2 kuuluvat kohteet ovat opetusrakennuksia. Näihin kuuluvat päiväkodit, peruskoulut, keskiasteen oppilaitokset, korkeakoulut sekä muut opetusrakennukset. Näissä

kohteissa todennäköisyys tulipalon syttymiseen ei ole erityisen suuri, mutta henkilömäärä on usein suuri tai muuten huomioitava. Opetusrakennuksissa onnettomuusriskit liittyvät vahvasti ihmisten toimintaan, ja niissä turvallisuusviestinnän merkitys valvonnan ohella on suuri. Poistumisharjoitusten seuranta ja kahdeksaluokkalaisten Nou Hätä! -kampanja ovat esimerkkejä opetustoimelle tarjottavasta turvallisuusviestinnästä. Päiväkotien osalta tavoitteena on, että valvontakäyntien yhteydessä toteutetaan myös turvallisuusviestinnällinen tilaisuus. Turvallisuusviestinnän toimenpiteet kuvataan tarkemmin erillisessä vuosisuunnitelmassa.

Luokan A3 kohteet ovat kokoontumis- ja liikerakennuksia. Valvonnan painopiste on suurissa ja keskisuurissa kohteissa, joissa syttynyt palo voi levitä laajalle alueelle ja aiheuttaa erityisen suurta vaaraa henkilöturvallisuudelle tai huomattavia omaisuusvahinkoja. Näitä ovat esimerkiksi kauppakeskukset, tavaratalot, ravintolat ja julkiset kokoontumISRakennukset.

Luokkaan A4 kuuluvat teollisuus- ja varastorakennukset. Valvonnan painopiste on suurissa ja keskisuurissa kohteissa, joissa todennäköisyys tulipaloon tai muuhun onnettomuuteen on huomattavasti tavanomaista korkeampi ja seurausvaikutukset suuria. Kohteet ovat myös haasteellisia pelastustoiminnan kannalta.

Luokkaan A5 kuuluvat maatalouskohteet. Valvonnan pääpainopistealue on suurissa ja keskisuurissa tiloissa, joilla on aluehallintoviranomaisen tai kunnan ympäristöviranomaisen ympäristölupa sekä pelastussuunnitelman laadintavelvoite. Pohjanmaalla yleiset kasvihuoneviljely ja turkistuotanto on huomioitu valvontavälitalukoissa erikseen.

Luokkaan A6 kuuluvat muut rakennukset, jotka eivät kuulu edellisiin ryhmiin. Tämä sisältää muun muassa jakeluasemat ja turvetuotantoalueet. Lisäksi luokkaan kuuluvat vaarallisia kemikaaleja laajamittaisesti käsittelevät ja varastoivat kohteet (ns. Seveso-kohteet) sekä infrastruktuurin kannalta merkittävät kohteet. Valvonnan pääpainopistealue tässä kohderyhmässä on vaarallisia kemikaaleja varastoivissa ja käsittelevissä kohteissa. Näillä kohteilla on suuri henkilö, omaisuus- tai ympäristövahingon riski ja ne ovat haasteellisia pelastustoiminnan kannalta.

Valvontavälin muutostarpeista keskustellaan alueen onnettomuuksien ehkäisyn asiantuntijan kanssa. Asiantuntija tekee, kohteen vastuutarkastajaa kuultuaan, alla lueteltuja periaatteita noudattaen tarkastusvälien muutokset ja perustelee muutoksen valvontarekisterissä. Tarkastusvälin muuttamisen perusteena voivat olla mm. seuraavat seikat:

- Turvallisuuskulttuuri
 - havaitut puutteet aiemmilla valvontakerroilla
 - asiakkaan sitoutuminen (korjausmääräysten toteutuminen)
 - pelastussuunnitelma ja sen päivitykset
 - henkilökunnan koulutus ja harjoitukset
 - yrityksen turvallisuuteen liittyvä laatujärjestelmä ja sen jalkautuminen
 - omaehtoinen varautuminen yli lakisääteisen tason
 - omatoimiset ja muiden tahojen tekemät turvallisuusauditoinnit
- Uhatut arvot ja poikkeukselliset riskit
 - kohteen laajuus ja geometrinen monimutkaisuus (pelastustoiminnallisesti haasteelliset kohteet, monimutkainen paloturvallisuustekniikka)
 - YTS-kohteet, yhteiskunnallisesti merkittävät kohteet, kunnan toiminnan kannalta kriittiset kohteet
 - teollisuuden tuotannon toimiala ja palovaarallisuusluokka
 - poikkeuksellinen henkilömäärä
 - poikkeuksellisen suuret kulttuuri- ja ympäristöarvot

- o ympäristön toiminta, esim. Seveso-kohteen ympärillä sijaitsevat kohteet.
 - o poikkeuksellisissa ympäristöissä sijaitsevat kohteet (esim. tärkeällä pohjavesialueella sijaitsevat vaarallisten aineiden kohteet)
 - o poistumisturvallisuusselvitys ja sen havainnot, toimintaympäristön muutokset
- Tapahtuneet onnettomuudet tai vastaavat
 - o useita viranomaiskäyntejä, poikkeamia, onnettomuuksia tai läheltä piti - tilanteita
 - o toistuvat erheelliset paloilmoitukset

2.2.3 Voimassa olevan palvelutasopäätöksen huomioiminen

Palvelutasopäätöksessä asetetaan tavoitteeksi, että valvonnan tulee olla laadukasta, tehokasta, säännöllistä ja tuloksellista niin, että turvallisuuskulttuuri valvottavissa kohteissa kehittyä ja sitä kautta onnettomuuksien määrä ja niiden vaikutukset pienenevät.

Palvelutasopäätöksessä on lisäksi päätetty valvonnan perusteista ja valvontatehtävään käytettävistä voimavaroista sekä linjataan kehittämistä. Valvonnan keskeisempänä kehittämiskohteenä on valvontatyössä käytettävien toteutustapojen ja -prosessien kehittäminen siten, että ne ovat kohde huomioiden tehokkaita ja tuloksellisia. Tässä seurataan ja huomioidaan Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston turvallisuuspalvelualueella sekä asiantuntijaverkostossa tapahtuvaa kehittämistyötä.

Esimerkkinä mainitaan Arvioiva valvontamenetelmä -hankkeessa ja Paloturvallisuuden itsearviointi -hankkeessa tuotettujen valtakunnallisten toimintatapojen jalkauttaminen tuotantokäyttöön. Valvonnan laadunarviointia jatketaan ja siinä tehtävien havaintojen pohjalta suunnitellaan valvontaa tekevän henkilöstön täydennyskoulutusta.

Tämä valvontasuunnitelma on laadittu noudattaen muun ohella seuraavia palvelutasopäätöksessä tehtyjä päätöksiä:

- Paloturvallisuuden itsearviointia käytetään valvonnan menetelmänä siihen soveltuviissa kohteissa, kuten asuinrakennuksissa
- Asuinrakennusten valvonnassa painotetaan erityisesti pelastuslain 42 §:n mukaisiin palovaarailmoituksiin liittyvää valvontaa.
- Vapaa-ajan asuntojen paloturvallisuuden valvontaa toteutetaan tarvittaessa valvontasuunnitelman mukaisilla paloturvallisuuden itsearvioinnilla, teematarkastuksilla, ylimääräisillä palotarkastuksilla tai omatoimiseen varautumiseen perehdyttävällä turvallisuusviestinnällä.
- Kaikki valvontasuunnitelman mukaiset palotarkastukset ja muut toimenpiteet toteutetaan joka vuosi.
- Pelastuslaitos voi harkitusti ottaa osana valvontasuunnittelua käyttöön uusia valvonnan muotoja. Perusteluina käyttönotolle tulee olla vaikuttavuus, tehokkuus ja taloudellisuus.
- Pelastuslaitos osallistuu valvonnan, rakenteellisen paloturvallisuuden, yleisötilaisuuksien, palontutkinnan ja kemikaalivalvonnan valtakunnalliseen asiantuntijaverkostojen toimintaan ja hyödyntää verkostotyön tuloksia oman toimintansa kehittämisessä.
- Valvontasuunnitelman mukaisista toimenpiteistä voidaan pelastuslain mukaan periä maksu. Maksusta päättää Pohjanmaan hyvinvointialueen aluehallitus.
- Pohjanmaan pelastuslaitoksen valvontasuunnitelman toteutumista seurataan neljännesvuosittain.

- Pelastuslaitos suorittaa pelastustoimelle kuuluvia kemikaalivalvontatehtäviä voimassa olevien säädösten mukaisesti. Osa kemikaalivalvontaan liittyvistä tehtävistä on maksullisia. Maksusta päättää Pohjanmaan hyvinvointialueen aluehallitus.
- Pelastuslaitos osallistuu mahdollisuuksien mukaan muiden viranomaisten suorittamaan valvontaan, johon pelastusviranomaisilla on osallistumisoikeus ja pelastusviranomaisten toivotaan osallistuvan.

3. SÄÄNNÖLLISET VALVONTATOIMENPITEET VUONNA 2026

3.1 Asuinrakennukset

Asuinrakennusten ohjeellinen valvontaväli on kymmenen vuotta. Jokainen pelastuslaitoksen alueen kunta on jaettu kymmeneen valvonta-alueeseen, joista yksi on kunakin vuonna valvontavuorossa. Ennen valvontavuoden käynnistymistä onnettomuuksien ehkäisyn asiantuntijat valmistelevat tulevan vuoden valvonta-alueet siten, että kaikki vakituisesti asutut asuinrakennukset tulevat valvonnan piiriin. Tyhjiin oleviin rakennuksiin ei kohdisteta valvontaa. Vuodelle 2025 suunniteltujen valvontatoimenpiteiden määrät ilmenevät taulukosta 1.

Yli kahden asunnon asuinrakennusten valvontamenetelmä on määräaikainen palotarkastus. Yhden ja kahden asunnon asuinrakennuksissa pelastuslaitos hyödyntää riskinarviomenetelmänä paloturvallisuuden itsearviointia, joka toteutetaan Pelastuslaitosten kumppanuusverkostossa suunnitellun valtakunnallisen prosessin mukaisesti. Itsearviointia hoitaville pelastusviranomaisille on laadittu erilliset prosessiohjeet.

Paloturvallisuuden itsearviointi käynnistyy, kun pelastuslaitos lähettää kiinteistöön paloturvallisuuden itsearviointiin liittyvän kirjeen. Postitettava kirje sisältää asiakirjat paloturvallisuuden itsearviointia varten eli tarkastuslistan kysymyksineen turvallisuusviestintämateriaalin kanssa. Materiaalin pohjalta asukas tekee omatoimisen kartoituksen kotinsa paloturvallisuuden perusasioista, jotka ovat pitkälti samat kuin viranomaisen tekemässä palotarkastuksessa.

Tarkastuslista palautetaan pelastuslaitokselle, jossa turvallisuustaso arvioidaan ja ryhdytään tarvittaessa toimenpiteisiin. Paloturvallisuuden itsearvioinnin käyttö ei siirrä valvonnan vastuuta asukkaille, vaan vastuu valvonnan toteuttamisesta on pelastuslaitoksella. Paloturvallisuuden itsearviointiin perustuvan toimintamallin tavoitteena on asukkaiden turvallisuustiedon ja -asenteiden parantaminen niin, että mahdolliset puutteet havainnoidaan ja korjataan välittömästi.

Pelastusviranomaisen valvontatoimenpiteet asuinrakennuksissa kohdistetaan paloturvallisuuden itsearvioinnin perusteella. Kohteet, joista itsearviointilomake ei palaudu, valvotaan yleisellä palotarkastuksella. Valvonnallisesti huomioitavia ovat myös kohteet, joissa asukas on itsearvioinnissa tunnistanut puutteita, mutta ei ole esittänyt niille korjausaikataulua tai muuta suunnitelmaa puutteiden korjaamisesta. Näiden kohteiden osalta pelastusviranomainen tarjoaa asiakkaalle opastusta ja neuvontaa ja suorittaa tarvittaessa palotarkastuksen. Asiakkaalla on myös mahdollisuus pyytää palotarkastuksen suorittamista.

Vapaa-ajan asunnoille ei palvelutasopäätöksessä määritetä valvontaväliä. Kohteiden paloturvallisuuden valvontaa toteutetaan tarvittaessa valvontasuunnitelman vuosittaisen tarkistuksen yhteydessä määrättyllä paloturvallisuuden itsearvioinnilla, teematarkastuksilla, ylimääräisillä palotarkastuksilla tai ainakin omatoimiseen varautumiseen perehdyttävällä

turvallisuusviestinnällä (sesonkitiedottaminen), joka huomioidaan turvallisuusviestintäsuunnitelmassa.

Kunta	Asuinrakennusten määrä	Asuinrakennusten palotarkastukset 2026 (väh. kolme asuinhuoneistoa)	Itsearviointin avulla valvottavat 2026 (1-2 asuinhuoneistoa)
Kaskinen	438	3	52
Korsnäs	800	5	69
Kristiinankaupunki	2394	2	184
Laihia	2327	25	234
Maalahti	2000	2	188
Mustasaari	5852	26	545
Närpiö	3212	6	267
Pedersören kunta	3643	8	525
Uusikaarlepyy	2479	0	137
Vaasa	10451	107	1103
Vöyri	2129	2	177
Pietarsaari	4965	9	448
Luoto	1693	0	124
Kruunupyy	2776	1	213
Yhteensä	45159	196	4266

TAULUKKO 1: VALVOTTAVIEN ASUINRAKENNUSTEN MÄÄRÄ SEKÄ VUODELLE 2026 SUUNNITELTUIJEN TARKASTUSTEN JA ITSEARVIOINTITOIMENPITEIDEN MÄÄRÄ

3.2 Yritys- ja laitospöhteet

Kohdeluokittelu ja määrävälitaulukot ovat valvontasuunnitelman liitteen 1 taulukoissa A1 – A6. Ohjeellinen perusvalvontaväli on taulukoissa osoitettu määräväliä kuvaavalla lukuarvolla ja ohjeellinen liukuma harmaalla värillä. Kohdetyyppikohtaisia tarkentavia täsmennyksiä annetaan alaviitteissä. Kohdekohtainen valvontaväli määräytyy kohdassa 2.2 esitettyjen periaatteiden mukaisesti. Yritys- ja laitospöhteiden valvontamenetelmä säännöllisessä valvonnassa on määrääikainen palotarkastus. Poikkeuksellisessa tilanteessa, jossa valvontakäyntien tekeminen on ulkoisesta syystä estynyt (esim. pandemiatilanne), voidaan valita myös muu valvontamenetelmä, esimerkiksi asiakirjavalvonta.

Pelastuslaitokselle on suunniteltu 650 määräaikaista palotarkastusta suoritettavaksi vuodelle 2026. Lisäksi suoritetaan 59 palotarkastusta, jotka kuuluvat valvontavelkaan aiemmilta vuosilta, jolloin suoritettujen palotarkastusten määrä on ollut alhainen. Vuodelle 2026 suunnitellut valvontatoimenpiteet ilmenevät taulukosta 2.

Kohderyhmä	Kohteet yhteensä	Valvottavat 2026
Kohde ymp.vuorokaut. käytössä	276	91
Opetusrak. ja päiväkodit	277	91
Kokoontumis- ja liiketilat	798	176
Teoll. ja varastorakennukset	773	177
Maatalousrakennukset	478	113
Muut kohteet	328	61
Yhteensä	2930	709

TAULUKKO 2: YRITYS- JA LAITOSKOHTEET POHJANMAAN PELASTUSLAITOKSEN ALUEELLA SEKÄ VUODEN 2026 SUUNNITELTUIEN VALVONTATOIMENPITEIDEN MÄÄRÄT

3.3 Jälkivalvonta

Valvonnan sisältöön kuuluu oleellisena osana annettujen korjausmääräysten noudattamisen valvonta. Jälkivalvonnan keinoja ovat jälkitarkastusten tekeminen ja jälkivalvonta asiakirjoilla. Jälkivalvonnan toteuttamisen arvioidaan parantavan valvonnan vaikuttavuutta. Asiakirjoilla tehtävässä jälkivalvonnassa korjausmääräysten toteuttaminen todennetaan asiakkaan toimittamien suunnitelmien, valokuvien tai muiden asiakirjojen avulla.

Valvontatehtävää hoitava pelastusviranomainen valitsee kuhunkin tapaukseen soveltuvan jälkivalvonnan keinon. Tavoitteena on, että kaikki annetut korjausmääräykset jälkivalvotaan. Valvontatehtävä päättyy vasta, kun kohteessa havaitut puutteet on hyväksyttävällä tavalla korjattu. Tarvittaessa jälkivalvontaa voidaan tehostaa hallintopakkeinoilla.

3.4 Vuosittaiset painopistealueet

Valvontavuodelle 2026 Pohjanmaan pelastuslaitos on määrittänyt painopisteeksi uuden tietojärjestelmän käyttöönoton valvontatoiminnassa. Vuoden aikana henkilöstö koulutetaan ja tietojärjestelmä otetaan vaiheittain käyttöön. Painopisteen toteutumista edistetään täydennyskoulutuksen avulla valvontatehtäviä suorittavalle henkilöstölle.

4. EPÄSÄÄNNÖLLISET VALVONTATOIMENPITEET VUONNA 2026

4.1 Poistumisturvallisuusselvitykset

Pelastuslain 18 § mukaisissa rakennuksissa on toiminnanharjoittajan laadittava selvitys siitä, miten rakennuksen tai tilan käyttötapa ja henkilöiden rajoittunut, heikentynyt tai poikkeava toimintakyky sekä muut poistumisturvallisuuteen vaikuttavat tekijät otetaan huomioon tulipaloihin ja muihin vaaratilanteisiin varautumisessa ja poistumisjärjestelyissä (poistumisturvallisuusselvitys).

Pohjanmaan pelastuslaitos valvoo pelastuslain 19 §:ssä tarkoitettujen poistumisturvallisuusselvitysten laatimista ja niiden edellyttämien toimenpiteiden toteutumista palotarkastusten yhteydessä sekä erillisellä kohdekohtaisella seurannalla. Pelastusviranomainen antaa tarvittaessa neuvontaa poistumisturvallisuusselvityksen laadinnasta vastaavalle toiminnanharjoittajalle tai palvelu- ja tukiasumisesta vastaavalle taholle.

Pelastuslaitos on määritellyt selvityksiä käsittelevät pelastusviranomaiset ja käsittelyprosessin. Nimetty pelastusviranomaisen arvioi poistumisturvallisuusselvityksen perusteella, täyttääkö poistumisturvallisuus pelastuslain 18 §:ssä säädetty vaatimukset. Jos poistumisturvallisuus ei täytä 18 §:ssä säädettyjä vaatimuksia, toiminnanharjoittajan tulee laatia alueen pelastusviranomaisen asettamassa määräajassa suunnitelma poistumisturvallisuuden saattamiseksi laissa säädettyjen vaatimusten mukaiseksi. Jos toiminnanharjoittajan toimenpiteillä ei saateta kohteen poistumisturvallisuus vaatimusten mukaiseksi, alueen pelastusviranomaisen on annettava pelastuslain 81 §:n mukainen korjausmääräys, jonka yhteydessä voidaan myös määrätä pelastuslain 82 §:n mukaisia erityisiä turvallisuusvaatimuksia. Poistumisturvallisuusselvitysten asianmukaisuutta ja velvoitteiden täyttymistä valvotaan edellä kuvattujen toimenpiteiden lisäksi rakennuslupakäsittelyssä ja määräaikaissa palotarkastuksissa. Laadituista poistumisturvallisuusselvityksistä pidetään palotarkastusohjelmassa rekisteriä.

4.2 Rakennuksen käyttöönottoon liittyvä valvonta

Pelastuslaitos osallistuu asiantuntijaviranomaisena rakennuslupakäsittelyyn, jossa toimivaltainen viranomainen on kunnan rakennusvalvonta. Toiminnan tarkoituksena on varmistaa rakenteellisten paloturvallisuusratkaisujen asianmukainen suunnittelu ja toteutus sekä pelastustoiminnan edellytykset.

Osana asiantuntijapalvelua pelastusviranomainen suorittaa erityisiä palotarkastuksia palo- ja poistumisturvallisuuden tai pelastustoiminnan edellytysten kannalta haasteellisiin uudis- ja korjausrakentamiskohteisiin. Lausunto rakennuksen käyttöönotosta on valvontakäynti, joka tehdään yleensä samaan aikaan tai juuri ennen rakennusvalvontaviranomaisen osittaista loppukatselmusta.

Uusissa käyttöönotettavissa väestönsuojissa pelastusviranomainen suorittaa käyttöönototarkastuksen. Väestönsuojan määräaikaistarkastuksen voi suorittaa myös muu asiaan perehtynyt henkilö.

Erityisiä palotarkastuksia suoritetaan mm. seuraaviin kohteisiin:

- yli kolmekerrokset rakennukset (pelastustie)
- kohteet, joissa on väestönsuoja

- kohteet, joissa on hätäkeskukseen kytketty automaattinen sammutuslaitteisto tai automaattinen paloilmoitin
- hotellit, lomakodit, asuntolat, lomakylät, leirintäalueet ja muut vastaavat majoitustilat, joissa on yli 10 majoituspaikkaa
- sairaalat, vanhainkodit ja muut ympäri vuorokauden käytössä olevat hoitolaitokset sekä suljetut rangaistuslaitokset, joissa on yli 5 hoitopaikkaa
- kokoontumis- ja liiketilat, kuten myymälät, koulut, urheilu- ja näyttelyhallit, teatterit, kirkot, kirjastot ja liikenneasemat sekä ravintolat ja päiväkodit
- suurehko tuotanto- ja varasto- ja maataloustuotantotilat
- palo- ja räjähdysvaaralliset tilat
- rakennuksen sijainti, suuri koko tai poikkeukselliset olosuhteet erityisesti vaarantavat henkilö- ja paloturvallisuuden
- perustettavat turvetuotantoalueet

4.3 Kemikaalivalvonta

Laissa vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005), kemikaaliturvallisuuslaissa, ja annetuissa alemmissa säädöksissä on säädetty alueen pelastusviranomaiselle valvontatehtäviä. Pelastusviranomaisen valvontavastuu kattaa vähäisen kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin, nestekaasun käyttöä ja varastointia, maakaasun käyttöä, öljylämmityslaitteistojen asennusta, maanalaisten öljysäiliöiden tarkastustoimintaa ja osin räjähteiden varastointia sekä pyroteknisten tuotteiden varastointia kaupan yhteydessä tai luovutusta yksityiseen kulutukseen koskevat tehtävät.

Pelastusviranomainen toimii kemikaaliturvallisuuslain 115 §:n mukaisena valvontaviranomaisena. Pelastusviranomaisella on myös oikeus osallistua asetuksen 685/2015 30 §:n mukaiseen turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) käyttöönottotarkastukseen sekä asetuksen 685/2015 30 §:n tarkastusohjelman mukaisiin tarkastuksiin. Alle kemikaalien ilmoitusrajan jäävien sekä ilmoitusrajan ylittävien vähäisten kohteiden jatkuva valvonta suoritetaan määräaikaisen palotarkastuksen, ylimääräisen palotarkastuksen tai rakennuksen tai rakennuksen osan käyttöönotosta annettavan lausunnon yhteydessä.

4.3.1 Vaarallisen kemikaalien vähäinen teollinen käsittely ja varastointi

Kemikaaliturvallisuuslain (390/2005) ja sen nojalla annettujen säädösten valvontaa suoritetaan kohteiden tekemien ilmoitusten perusteella. Vaarallisten aineiden vähäistä teollista käsittelyä tai varastointia koskevan ilmoituksen (Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 685/2015, 5 §) johdosta pelastusviranomainen tekee päätöksen (36 §) ja suorittaa 37 §:n mukaisen käyttöönottotarkastuksen. Kohteiden jatkuva valvonta suoritetaan liitteen 1 taulukon A6 mukaisesti.

4.3.2 Öljylämmityslaitteistot

Kun uusi tai oleellisesti muuttunut sumutuspolttimella varustettu öljylämmityslaitteisto, joka ei ole edellyttänyt VnA 685/2015 33 §:n mukaista ilmoitusta, otetaan käyttöön pelastusviranomainen suorittaa asetuksen 39 § mukaisen tarkastuksen 3 kk:n kuluessa käyttöönotosta. Kohteiden määräaikainen valvonta suoritetaan valvontakohteen luokituksen mukaisesti.

4.3.3 Öljysäiliöt

Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös maanalaisten öljysäiliöiden määräaikaistarkastuksista (344/1983) edellyttää, että tärkeillä pohjavesialueilla olevat maanalaiset öljysäiliöt tarkastetaan määrävälein hyväksytyn tarkastusliikkeen toimesta. Valvonnan tueksi on kehitetty karttasovellus palotarkastusohjelmaan, joka mahdollistaa järjestelmään syötettyjen öljysäiliöiden tunnistamisen palotarkastusalueilla.

Lämmitysöljyn säilyttäminen on kemikaaliturvallisuuslain (390/2015) ja sen nojalla annettujen asetusten alaista toimintaa. Pelastusviranomaisen säädösten valvontaviranomaisena valvoo huolellisuus- ja huolehtimisvelvoitteen toteutumista.

Pelastuslaitos valvoo tarkastusvelvoitteen toteutumisen määräaikaisen palotarkastuksen yhteydessä sekä kirjaamalla tiedot tarkastusliikkeiltä saatavista säiliötarkastuspöytäkirjoista valvontarekisteriin, huomioimalla pöytäkirjoista mm säiliön kuntoluokka ja tarvittaessa olemalla yhteydessä kohteeseen tai tekemällä ylimääräisen palotarkastuksen.

4.3.4 Pyrotekniset välineet

Pelastusviranomaisen toimii vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 115 §:n mukaisena valvontaviranomaisena pyroteknisten tuotteiden varastoinnissa kaupan yhteydessä ja luovutuksessa yksityiseen kulutukseen. Pelastusviranomaisen tulee kieltää ilotulitteiden myynnin mikäli 111 §:ssä luetellut olosuhteet täyttyvät. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto ohjaa ja yhtenäistää 116 §:n perusteella pelastusviranomaisten ja poliisin toimintaa tämän lain säännösten noudattamisen valvonnassa.

Yksityiseen kulutukseen hyväksytyjen ilotulitteiden ja vähäistä vaaraa aiheuttavien muiden pyroteknisten tuotteiden varastoinnista kaupan yhteydessä on tehtävä ilmoitus pelastusviranomaiselle ennen varastoinnin aloittamista (Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 390/2005, 63 §). Pelastusviranomaisen käsittelee ilmoituksen, tekee päätöksen, sekä tarkastaa pyroteknisten tuotteiden varastoinnin ja myyntipisteen (63 §) pääasiallisena myyntikautena. Uusi myyntipiste tarkastetaan heti ilmoitetun myyntiajankohdan alkaessa.

Pelastuslaitos suorittaa ilotulitteiden myyntipisteiden ja varastojen valvontaa myyntisesonkien aikana. Valvonnan kohdentamisessa voidaan hyödyntää paloturvallisuuden itsearviointia riskinarviomenetelmänä.

Ilotulitteiden käytöstä tulee etukäteen ilmoittaa pelastusviranomaiselle (Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 390/2005, 91 §). Pelastusviranomaisen tekee ilmoituksen perusteella päätöksen, jossa voidaan asettaa käytölle tarpeellisia ehtoja tai kieltää ilotulitteiden käyttö, jos siitä aiheutuu erityistä vaaraa (91 §). Ilotulitteiden käyttö on sallittua ilman kirjallista ilmoitusta ja päätöstä vain vuodenvaihteessa 31.12. klo 18.00 – 1.1.klo 02.00.

4.3.5 Erikoistehosteet

Räjähteitä tai palo- ja räjähdysvaarallisia kemikaaleja saa käyttää erikoistehosteena kokoontumislaisissa (530/1999) tarkoitetuissa yleisissä kokouksissa ja yleisötilaisuuksissa, jos siitä on tehty ilmoitus pelastusviranomaiselle viimeistään 14 vuorokautta ennen tilaisuuden järjestämistä (Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden turvallisuudesta 390/2005, 81 §). Pelastusviranomaisen käsittelee saapuneet ilmoitukset (81 §) sekä määrää tarvittaessa tehosteiden turvallisen käsittelyn kannalta tarpeellisia rajoituksia ja ehtoja tai kieltää käytön,

jos siitä katsotaan aiheutuvan ilmeistä henkilö-, ympäristö- tai omaisuusvahingon vaaraa. Pelastuslaitos suorittaa kohteeseen yleisötilaisuuden palotarkastuksen.

4.4 Yleisötilaisuudet

Pelastuslaitos arvioi pelastuslain 16 §:n mukaisesti sille toimitetut yleisötilaisuuden pelastussuunnitelmat. Pelastuslaitos on määritellyt suunnitelmia käsittelevät pelastusviranomaiset ja kuvannut käsittelyprosessin. Jos selvitys ja arvio tilaisuuden vaaroista ja riskeistä tai niiden perusteella määritellyt turvajärjestelyt ja ohjeet ovat alueen pelastusviranomaisen arvion mukaan puutteelliset, pelastusviranomaisen voi palauttaa suunnitelman täydennettäväksi. Yleisötilaisuuden pelastussuunnitelman arviointi toimitetaan asiakkaalle kirjallisesti. Käsittelyprosessin yhteydessä tehdään myös tarvittavat päätökset pyroteknisten tehosteiden käytöstä yleisötilaisuuksissa ja annetaan lausuntoja poliisille ammattimaisten ilotulitusnäytösten järjestämisestä.

Yleisötilaisuuden turvallisuusjärjestelyjen toteutumista valvotaan tarvittaessa yleisötilaisuuden palotarkastuksella. Päätös yleisötilaisuuden palotarkastuksen suorittamisesta tehdään pelastussuunnitelman arvioinnin yhteydessä. Tarkastuksia suoritetaan yleisötilaisuuksiin, joiden voidaan arvioida olevan haasteellisia palo- ja poistumisturvallisuuden tai pelastustoiminnan edellytysten suhteen henkilömäärän tai tilaisuudessa harjoitettavan toiminnan vuoksi. Tarkemmat kriteerit on kuvattu erillisessä prosessiohjeessa.

4.5 Ilmoituksiin perustuva valvonta

4.5.1 Ilmoitukset ilmeisestä palovaarasta tai muusta onnettomuusriskistä

Pelastuslain (379/2011) 42 §:n mukaan, jos viranomaiset virkatoimiensa yhteydessä havaitsevat tai muutoin saavat tietää rakennuksessa, asunnossa tai muussa kohteessa ilmeisen palonvaaran tai muun onnettomuusriskin, heidän tulee mahdollisten salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa asiasta alueen pelastusviranomaiselle. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös kuntaa, muuta julkisyhteisöä ja näiden palveluksessa olevaa henkilöstöä sekä lain 18 §:n 2 momentissa tarkoitettua hoitolaitoksen ylläpidosta ja palvelu- ja tukiasumisen järjestämisestä huolehtivaa toiminnanharjoittajaa ja tämän palveluksessa olevaa henkilöstöä.

Säädöksen tavoitteena on mahdollistaa eri viranomaisten järjestelmiin kertyvän tiedon sekä havaintojen välittäminen asiasta vastaavalle viranomaiselle siten, että tieto tallentuu ja velvoittaa toimivaltaisen viranomaisen reagoimaan tarvittavalla tavalla. Tämä tarkoittaa, että pelastusviranomaisen on aina reagoitava tehtyyn ilmoitukseen.

Ensisijainen ilmoitustapa on sähköinen lomake, johon on linkki pelastuslaitoksen kotisivuilla. Mikäli ilmoitus tehdään puhelimella, postitse tai sähköpostilla, ilmoituksen vastaanottava pelastusviranomaisen kirjaa tiedot ilmoituslomakkeelle.

Arvioituaan ilmoituksen sisällön, pelastusviranomaisen tekee päätöksen siitä, käynnistetäänkö ilmoituksen perusteella valvontaprosessi. Koska kyse on ilmeisen palonvaaran tai muun onnettomuusriskin torjunnasta, on aiheellisen ilmoituksen johdosta valvontaprosessi käynnistettävä viipymättä. Valvontatehtävä alkaa käytännössä yhteydenotolla ilmoittajaan ja lisätietojen selvittämisellä. Ilmoittajaan on oltava yhteydessä myös siinä tapauksessa, että ilmoitus ei johda toimenpiteisiin. Näin tapahtuu, jos ilmoitettava asia ei kuulu pelastusviranomaisen toimivaltaan.

Yleensä ilmoitukset liittyvät huoneistossa tai kiinteistössä havaittuun palokuormaan, viallisiin sähkölaitteisiin tai siivottomuuteen. Lisäksi ilmoituksen syynä voi olla henkilön toimintakyky, rakenteellinen vaurio, terveydelliset tekijät tai vaaralliseksi havaitut laitteet. Koska syyt palovaaraan tai onnettomuusriskiin ovat usein useasta eri tekijästä johtuvia, pelastusviranomaisen tulee liittää tehtävän hoitoon myös muita tahoja.

Yleisluonteinen vastuujako ns. paloriskiasuntojen valvonnassa:

- Taloyhtiö: Taloyhtiöllä on ensisijainen vastuu huomauttaa asukasta palokuormasta, paloriskistä, siivottomuudesta yms. Taloyhtiöllä on myös vuokra-asukkaan häätöoikeus tai osakehuoneiston haltuunottomahdollisuus määrääjäksi
- Sosiaaliviranomainen: Asunnon siivottomuus johtuu usein sosiaalisesta tai mahdollisesti terveydellisestä ongelmasta. Tällöin on arvioitava sosiaalisen tuen tarve. Lisäksi on arvioitava lastensuojeluilmoituksen tarve, mikäli asunnossa on alaikäisiä lapsia tai tarve palveluntarpeen arvioimisesta.
- Terveysviranomainen: Siivottomuus, jätteiden kasaantuminen sekä pieneliöt ovat asukkaalle terveysriski. Tällöin on arvioitava asuntoon liittyvät terveydelliset haitat sekä asukkaalle terveydellisen tuen tarve. Lisäksi on arvioitava eläinsuojeluilmoituksentarve, mikäli asunnossa on eläimiä.
- Poliisi: Havainnot tai epäilyt huumausaineista, ampuma-aseista, räjähteistä tai muista rikosnimikkeistä on ilmoitettava poliisille. Myös mahdollinen väkivallanuhka tai tarkastustapahtumaan liittyvä virka-avunpyyntö edellyttää poliisin läsnäoloa.
- Rakennusvalvontaviranomainen: Rakennus ympäristöineen on pidettävä sellaisessa kunnossa, että se jatkuvasti täyttää terveellisuuden, turvallisuuden ja käyttökelpoisuuden vaatimukset eikä aiheuta ympäristöhaittaa tai rumennaa ympäristöä. Jos rakennuksen kunnossapitovelvollisuus laiminlyödään, kunnan rakennusvalvontaviranomainen voi määrätä rakennuksen korjattavaksi tai sen ympäristön siistittäväksi. Jos rakennuksesta on ilmeistä vaaraa turvallisuudelle, tulee rakennus määrätä purettavaksi tai kieltää sen käyttäminen.
- Pelastusviranomainen: Huoneiston palokuorman arviointi, teknisiin laitteisiin tai tulisiin liittyvät palovaaran tai onnettomuusriskin arvioinnit sekä poistumisturvallisuuden valvonta kuuluvat pelastusviranomaisen vastuualueeseen.

Palovaarailmoituksen perusteella käynnistettävässä valvontatehtävässä valvontamenetelmänä on yleensä ylimääräinen palotarkastus. Suurin osa valvontatehtävistä hoidetaan moniviranomaisyhteistyönä. Annettujen korjausmääräysten noudattamista on aina valvottava jälkipalotarkastuksella tai asiakirjavalvontana. Valvontaprosessit ovat usein pitkiä ja jälkivalvontakertoja voi olla useita.

Yksittäisten valvontatehtävien ohella toiminnassa korostuu tietoisuuden lisääminen ilmoitusvelvollisuudesta koulutuksen avulla. Yhteistyöviranomaisiin tulee ylläpitää hyviä ja luottamuksellisia suhteita, jotta valvontatehtävien hoitaminen sujuu jouhevasti. Tavoitteena on myös saavuttaa pysyviä tuloksia sopimalla käytänteistä, joilla vastaavien tilanteiden toistuminen on ennakoitavissa ja estettävissä.

4.5.2 Nuohoojan vikailmoitukset

Jos nuohooja havaitsee tulisijassa tai savuhormissa sellaisia vakavia vikoja tai puutteita, joista tulisijaa käytettäessä voi aiheutua tulipalon vaara, hänen on ilmoitettava niistä kirjallisesti pelastuslaitokselle. Jos nuohooja havaitsee sellaisia vakavia puutteita, jotka

vaarantavat nuohouksen turvallisen suorittamisen, on hänen ilmoitettava myös niistä kirjallisesti pelastuslaitokselle. Pohjanmaan pelastuslaitoksen verkkosivuilla on ohjeet ilmoitusten tekemiseen.

Pelastuslaitos ottaa vastaan nuohoojien pelastuslain 62 §:n mukaiset nuohouksessa havaittujen vikojen ilmoitukset. Pelastusviranomainen on näissä tapauksissa yhteydessä kiinteistön omistajaan ja käynnistää tarvittaessa asiasta valvontaprosessin. Valvontamenetelmänä tällöin on ylimääräinen palotarkastus.

4.5.3 Muut ilmoitukset

Pelastuslaitos saa ajoittain yksityishenkilöiltä ja muilta tahoilta ilmoituksia ja yhteydenottoja, joissa pyydetään pelastusviranomaiselta valvontatoimenpiteitä ilmoitettuun kohteeseen. Näissä tapauksissa pelastusviranomainen arvioi ilmoitettavan asian kuulumisen sen toimivaltaan ja pyrkii ratkaisemaan tilanteen lievintä mahdollista keinoa käyttäen. Tarvittaessa käynnistetään valvontaprosessi ja valitaan soveltuva valvontamenetelmä. Pelastuslaitokselta ei voi kuitenkaan tilata valvontatoimenpiteitä, vaan päätöksen valvonnan käynnistämisestä tekee aina viranomainen.

4.6 Asiakirjavalvonta

Asiakirjavalvonnalla tarkoitetaan toiminnanharjoittajien laatimien dokumenttien, tarkastuslaitosten pöytäkirjojen ja tarkastusliikkeiden raporttien käsittelyä sekä tallennusta valvontarekisteriin. Tällaisia ovat mm. pohjavesialueella olevien maanalaisten öljysäiliöiden tarkastuspöytäkirjat, räjähdys-suojausasiakirjat, tarkastuslaitosten käyttöönotto- ja määräaikaistarkastuspöytäkirjat (paloilmoitin- ja sammutuslaitteisto), sekä pelastussuunnitelmat.

Pelastuslaitos on määritellyt asiakirjavalvonnan käsittelyprosessin. Asiakirjoissa havaittujen puutteiden johdosta voidaan käynnistää valvontatehtävä. Asiakirjavalvontaa hoitava pelastusviranomainen arvioi, edellyttäväkö puute välittömiä toimenpiteitä vai voidaanko asia käsitellä seuraavan säännöllisen valvonnan yhteydessä. Toiminnanharjoittajan itse laatimista asiakirjoista, kuten pelastussuunnitelmista, voidaan antaa laatijalle palaute.

4.7 Valvontayhteistyö muiden viranomaisten ja tahojen kanssa

Pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa sekä osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön. Yhteistyöllä pyritään ensisijaisesti turvallisuuden tuottamiseen mm. vaihtamalla riskitietoa ja toteuttamalla tarvittavia toimenpiteitä, kuten yhteisiä valvontakäyntejä. Yhteistyötä voidaan pitää tehokkaana silloin, kun se on luonteeltaan säännöllistä ja suunnitelmallista ja sen lähtökohdaksi on tunnistettu kaikki olennaiset toimijat. Velvoite koskee myös pelastuslaitosten välistä yhteistyötä. Yhteistyön pääperiaatteet yleisimpien yhteistyötahojen kanssa on kuvattu taulukossa 3.

Yhteistyötaho	Kuvaus yhteistyöstä
Kuntien kaavoitus ja maankäytön suunnittelu	Pelastusviranomainen osallistuu tarvittaessa maankäytön ja rakentamisen ohjaukseen pelastustoimeen liittyvien kysymysten asiantuntijana. Tässä tarkoituksessa annetaan pyydettyä lausuntoja kaavoitukseen liittyvissä asioissa, osallistutaan tarvittaessa näitä koskeviin neuvotteluihin sekä ohjataan kaavoitukseen osallistuvia tahoja palo- ja henkilöturvallisuuskysymyksissä sekä väestönsuojelussa.

Kuntien rakennusvalvontaviranomaiset	Pelastusviranomainen osallistuu tarvittaessa maankäytön ja rakentamisen ohjaukseen pelastustoimeen liittyvien kysymysten asiantuntijana. Tässä tarkoituksessa osallistutaan rakennuskatselmusmiesten kokouksiin, annetaan lausuntoja rakennuslupakäsittelyyn liittyvissä asioissa, osallistutaan tarvittaessa näitä koskeviin neuvotteluihin sekä ohjataan suunnittelijoita, rakentajia ja muita tahoja palo- ja henkilöturvallisuuskysymyksissä sekä väestönsuojelussa. Pelastusviranomainen antaa lausunnon rakennuksen tai rakennuksen osan käyttöönotosta rakennusvalvontaviranomaisen osittaisen lopputarkastuksen yhteydessä, jos se on tarkoituksenmukaista. Rakennusvalvontaviranomaisen kanssa voidaan tehdä yhteistyötä myös yleisötilaisuuksien valvonnassa esimerkiksi tilapäisiin rakenteisiin liittyen. Pelastusviranomaisen on vaarallisen kemikaalin vähäisestä teollisesta käsittelystä tai varastoinnista tehtävästä ilmoitusta käsitellessä tarvittaessa yhteistyössä kyseessä olevan kunnan asianomaisen viranomaisen kanssa ja toimittaa mm. rakennusvalvontaviranomaiselle em. ilmoituksen johdosta tehtävä päätös tiedoksi.
Hätäkeskuslaitos	Valvontaan liittyvä yhteistyö kohdistuu hätäkeskukseen liitettyihin paloilmoittimiin ja sammutuslaitteistoihin. Pelastusviranomainen antaa hätäkeskukselle lausunnon laitteistojen liittämistä ja irtisanomista koskeviin hakemuksiin. Hätäkeskus ilmoittaa pelastusviranomaiselle pitkään huoltotilassa olleista laitteista, joihin liittyen pelastusviranomainen voi käynnistää valvontatoimenpiteitä.
Kuntien ja aluehallintovirastojen ympäristöviranomaiset	Pelastusviranomainen osallistuu tarvittaessa ympäristölupamenettelyyn pelastustoimeen liittyvien kysymysten asiantuntijana antamalla lausuntoja ja osallistumalla pyydettyä tarkastuksiin.
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes	Pelastusviranomainen osallistuu pelastustoimeen liittyvien kysymysten asiantuntijana vaarallisten kemikaalien laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia harjoittavien kohteiden lupamenettelyyn ja valvontaan, jossa Tukes on toimivaltainen viranomainen. Pelastusviranomainen antaa lausuntoja lupahakemuksiin sekä osallistuu kohteiden käyttöönotto- ja määräaikaistarkastuksiin. Pelastuslaitoksella on pääsy Tukesin KemiDigi -järjestelmään.
Poliisi	Pelastuslaitos tekee yhteistyötä poliisin kanssa yleisötilaisuuksien ennakosuunnittelussa ja valvonnassa. Poliisi hyödyntää omassa lupavalmistelussaan pelastusviranomaisen tekemiä yleisötilaisuuden pelastussuunnitelman arviointeja. Suuriin tapahtumiin järjestetään yhteistarkastuksia. Pelastusviranomainen antaa poliisille lausuntoja ammattimaisiin ilotulitusnäytöksiin sekä asealan elinkeinolupiin. Pelastuslaitos

	voi pyydetäessä harkintansa mukaan osallistua erilaisiin teemavalvontoihin, kuten ravintolatarkastuksiin. Pelastuslaitos osallistuu raskaan liikenteen valvontaan silloin, kun valvonnan teemana on vaarallisten aineiden kuljetukset. Vaarallisten aineiden osalta tietoa tarvitaan myös osaksi pelastuslaitoksen omaa riskianalyysia.
Aluehallintoviraston (AVI) sosiaalitoimen vastuualue	Pelastusviranomaisen antaa pyydetäessä lausuntoja sosiaali- ja terveystoimen palveluja tuottavien kohteiden palo- ja henkilöturvallisuusjärjestelyistä. Pelastuslaitos voi toimittaa tietoja omassa valvonnassaan tekemistään havainnoista AVI:n valvontatyön tueksi.
Sosiaali- ja terveystoimi	Pelastuslaitos tekee yhteistyötä sosiaali- ja terveystoimen kanssa erityisesti paloriskimenettelyyn liittyen. Olennaisena osana menettelyä on sosiaalisen tuen tarpeen tunnistaminen ja ohjaaminen palveluiden piiriin.
Paloteknisten laitteiden tarkastuslaitokset	Tarkastuslaitokset toimittavat pelastuslaitokselle pöytäkirjat suorittamistaan paloteknisten laitteiden käyttöönotto- ja määräaikaistarkastuksista. Pelastusviranomaisen suorittaa pöytäkirjojen perusteella asiakirjavalvontaa.

TAULUKKO 3: PELASTUSVIRANOMAISEN TEKEMÄN VALVONTAYHTEISTYÖN PÄÄPERIAATTEET YLEISIMPIEN YHTEISTYÖTAHOJEN KANSSA

Sen lisäksi, että pelastuslaitos ottaa vastaan muilta toimijoilta tulevia ilmoituksia, pelastusviranomaisella on myös vastavaroisia ilmoitusvelvollisuuksia muille viranomaisille. Pelastusviranomaisesta koskevat valvontatehtäviin liittyvät ilmoitusvelvollisuudet muille viranomaisille on esitetty taulukossa 4.

Ilmoitusvelvollisuus ja säädösperusta	Kuvaus ilmoitusvelvollisuudesta
Lastensuojeluilmoitus Lastensuojelulaki 417/2007 25 §	Pelastustoimen edustaja on velvollinen salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Ilmoitusvelvollisella ei ole harkintavaltaa jättää ilmoitusta tekemättä omaan tulkintaan perustuen, viivyttää sen tekemistä tai siirtää sen tekemistä toiselle.
Ilmoittaminen iäkkään henkilön palveluntarpeesta Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystoimen palveluista 980/2012 25 §	Mikäli alueen pelastustoimen palveluksessa oleva on tehtävässään saanut tiedon sosiaali- tai terveydenhuollon tarpeesta olevasta iäkkästä henkilöstä, joka on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan, hänen on salassapitosäännösten estämättä ilmoitettava asiasta viipymättä kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle viranomaiselle.

	Ilmoitusvelvollisella ei ole harkintavaltaa jättää ilmoitusta tekemättä omaan tulkintaan perustuen, viivyttää sen tekemistä tai siirtää sen tekemistä toiselle.
Yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 35 §	Jos pelastuslaitoksen palveluksessa oleva on tehtävässään saanut tietää henkilöstä, jonka sosiaalihuollon tarve on ilmeinen, hänen on ohjattava henkilö hakemaan sosiaalipalveluja tai henkilön antaessa suostumuksensa otettava yhteyttä kunnallisesta sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen, jotta tuen tarve arvioitaisiin. Jos suostumusta ei voida saada ja henkilö on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan, tai lapsen etu sitä välttämättä vaatii, henkilöiden on ilmoitus sosiaalihuollon tarpeesta tehtävä salassapitosäännösten estämättä viipymättä.
Ilmoitusvelvollisuus pelastustoimen laitteita sekä asennusliikkeiden tai tarkastuslaitosten toimintaa koskevista vakavista puutteista Laki pelastustoimen laitteista 10/2007 17 §	Alueen pelastusviranomaisen tulee ilmoittaa palotarkastuksessa tai muussa toiminnassaan havaitsemistaan pelastustoimen laitteita taikka asennusliikkeiden tai tarkastuslaitosten toimintaa koskevista vakavista puutteista Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle.
Velvollisuus ilmoittaa toimivaltaiselle viranomaiselle puutteista muussa laissa säädettyjen velvollisuuksien noudattamisessa Pelastuslaki 379/2011 81 §	Jos alueen pelastusviranomaisen pelastuslain mukaista valvontatehtävää suorittaessaan havaitsee puutteita muussa laissa säädettyjen velvoitteiden toteuttamisessa ja arvioi puutteiden aiheuttavan vakavaa vaaraa henkilöturvallisuudelle, pelastusviranomaisen voi määrätä puutteet korjattaviksi. Jos puutteita ei voida heti korjata, asiasta tulee ilmoittaa asianomaiselle valvontaviranomaiselle.

**TAULUKKO 4: PELASTUSVIRANOMAISTA KOSKEVAT VALVONTATEHTÄVIIN LIITTYVÄT
ILMOITUSVELVOLLISUUDET MUILLE VIRANOMAISILLE**

5. VALVONNAN SEURANTA, ARVIOINTI JA RESURSSIT

5.1 Valvonnan toteutus 2025

Vuoden 2025 valvontasuunnitelman toteutuminen arvioidaan Pohjanmaan pelastuslaitoksen sisäisen laadunarvioinnin yhteydessä vuonna 2026.

Pelastuslaitos käyttää Merlot Palotarkastus-ohjelmistoa, jolla ylläpidetään pelastuslain 91 §:n mukaista valvontarekisteriä. Rekisteriin kirjataan valvonnan kannalta olennaiset tiedot valvontakohteista sekä valvontakohteisiin suoritettavista toimenpiteistä. Suunnitellut ja toteutuneet valvontatoimenpiteet raportoidaan pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastoon PRONTO:on.

Vastuu suunniteltujen valvontatoimenpiteiden toteutumisesta on jokaisella valvontaa tekevällä pelastusviranomaisella itsellään. Valvontatehtävät suunnitellaan kalenterivuodelle niin, että ne hoidetaan tasaisesti ja kiireettömästi vuoden aikana ja valvontatyön laatu pysyy koko ajan korkeana. Hyvänä käytäntönä voidaan pitää, että säännölliset valvontatoimenpiteet on tehty lokakuun loppuun mennessä.

Valvonnan toteutumista seurataan. Esimiehet seuraavat tarkastusten toteutumista henkilötasolla jatkuvasti. Onnettomuuksien ehkäisyn asiantuntijat seuraavat, analysoivat ja raportoivat PRONTO:on valvonnan toteutumisen kvartaalitasolla. Onnettomuuksien ehkäisyn osaston pelastuspäällikkö tai johtava palotarkastaja raportoivat valvonnan toteutumisesta pelastuslaitoksen johtoryhmälle. Pelastusjohtaja raportoi valvonnan toteutumisen pelastustoimen jaostolle kvartaalitasolla.

5.2 Valvonnan toteutumisen seuranta 2026

Pelastuslaitoksella on käytössä Merlot Palotarkastus -ohjelmisto, jolla ylläpidetään pelastuslain 91 §:n valvontarekisteriä. Valvontavuoden 2026 aikana Merlot-järjestelmä korvataan Onnettomuuksien ehkäisyn järjestelmällä (OEJ). Rekisteriin kirjataan valvonnan kannalta olennaiset tiedot valvontakohteista sekä valvontakohteisiin suoritettavat toimenpiteet. Suunnitellut ja toteutuneet valvontatoimenpiteet raportoidaan pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastoon PRONTO:on.

Vastuu suunniteltujen valvontatoimenpiteiden toteutumisesta on jokaisella valvontaa tekevällä pelastusviranomaisella itsellään. Valvontatehtävät tulee suunnitella kalenterivuodelle niin, että ne tulevat hoidettua tasaisesti ja kiireettömästi vuoden aikana ja valvontatyön laatu pysyy koko ajan korkeana. Hyvänä käytäntönä voidaan pitää, että säännölliset valvontatoimenpiteet on tehty lokakuun loppuun mennessä.

Valvonnan toteutumista seurataan. Esimiehet seuraavat tarkastusten toteutumista henkilötasolla jatkuvasti. Onnettomuuksien ehkäisyn asiantuntija seuraa, analysoi ja raportoi PRONTO:on valvonnan toteutumisen kvartaalitasolla. Onnettomuuksien ehkäisyn osaston pelastuspäällikkö tai johtava palotarkastaja raportoivat valvonnan toteutumisesta pelastuslaitoksen johtoryhmälle. Pelastusjohtaja raportoi valvonnan toteutumisen pelastustoimen jaostolle kvartaalitasolla.

5.3 Valvonnan laadun seuranta ja arviointi

Pelastuslaitos on kehittänyt valvontatyön laadun arviointia varten menetelmän, jossa arvioidaan satunnaisotannalla valittujen palotarkastuspöytäkirjojen sisältöä kuusikohtaisella kriteeristöllä. Arviointi tehdään vuosittain ja sen tavoitteena on löytää valvontatyön kehittämisen kannalta olennaisia havaintoja. Laadunarvioinnissa tehtyjen havaintojen perusteella suunnitellaan valvontatyötä tekevän henkilöstön täydennyskoulutusta. Tavoitteena on siten, että valvonnan laatu parane. Laadunarvioinnin seurannan perusteella laaditaan erillinen laadunarviointiraportti.

Valvonnan laatua arvioidaan myös asiakaspalautteen perusteella. Palautetta kerätään kyselylomakkeen kautta. Valvontakäynnille osallistuville etukäteen jaettava ohje ohjaa käyttämään palautelinkkiä. Asiakkaita muistutetaan palautteen antamisesta myös palotarkastuspöytäkirjojen toimittamisen yhteydessä.

5.4 Valvonnan resurssit

Valvontatyötä tekevät pelastusviranomaiseksi nimitetyt henkilöt. Valvontaan käytettävät resurssit on määritelty Pohjanmaan hyvinvointialueen palvelutasopäätöksessä.

On huomattava, että onnettomuuksien ehkäisytyöhön sisältyy valvonnan ohella myös useita muita työmuotoja, kuten turvallisuusviestintää ja asiantuntijapalveluita. Valvontatyössä muutokset esimerkiksi rakennuskannassa ja toimintaympäristössä sekä ennakoimattomien valvontatehtävien lukumäärä ja jälkivalvonnan toimenpiteet vaikuttavat valvontatyöhön tarvittavien resurssien määrään.

Valvontatyötä tekevät henkilöt jakautuvat päätoimisesti onnettomuuksien ehkäisytyötä tekeviin henkilöihin (onnettomuuksien ehkäisyn asiantuntijat) ja muiden tehtävien, kuten pelastustoiminnan, ohella valvontatyötä tekeviin. Palvelutasopäätöksen mukaisesti yritys- ja laitospalveluiden valvontaa suorittavat päällystö, alipäällystö sekä erikseen nimetyt ja koulutetut henkilöt. Asuinrakennusten säännöllinen valvonta kuuluu miehistön tehtäviin.

Vastuutarkastajien määrittelyssä tärkein kriteeri on asiakkaan palvelutarve. Eri pelastusviranomaisilla on erilaisia osaamisalueita, jotka vastaavat eri tavoin kohteissa oleviin osaamistarpeisiin. Tarpeita pyritään huomioimaan noudattamalla seuraavia periaatteita:

- Onnettomuuksien ehkäisyn asiantuntijoiden osaamista hyödynnetään kohteissa, joissa riskit henkilöturvallisuudelle ovat kaikkein suurimmat tai joihin liittyy vaativia rakenteellisia ja teknisiä ratkaisuja. Näitä ovat mm. poistumisturvallisuusselvityskohteet, toiminnallisen palomitoituksen avulla suunnitellut kohteet sekä osa teollisuuskohteista ja vaarallisia kemikaaleja käsittelevistä kohteista.
- Pelastustoimintaan osallistuvien henkilöiden osaamista hyödynnetään kohteissa, joissa tarve pelastustoiminnan edellytysten huomioimiselle valvonnan yhteydessä on erityisen suuri. Tällaisia kohteita ovat mm. suuret teollisuus- ja tuotantolaitokset sekä osa kokoontumistiloista.
- Kohteissa, joissa valvonnan ohella erityisesti korostuvat turvallisuusviestinnälliset tarpeet, pyritään vastuutarkastajiksi määrittelemään paloasemien ja työvuorojen esimiehiä, jotka voivat hyödyntää alaistiaan henkilöstöä turvallisuusviestinnän järjestämisessä. Kohteita ovat esimerkiksi päiväkodit ja osa peruskouluista.

5.5 Valvonnan maksullisuus

Pelastuslaitos perii maksun osasta valvontasuunnitelman mukaisista valvontatoimenpiteistä pelastuslain 96 §:n mukaisesti. Valvontatoimenpiteiden maksullisuudesta ja maksujen suuruudesta päättää Pohjanmaan hyvinvointialueen hallitus.

Voimassa olevat taksat ovat nähtävillä hyvinvointialueen verkkosivuilla.

6. VALVONTATYÖ POIKKEUSOLOISSA

Pelastuslaitoksen palvelutasopäätöksen riskianalyysi kattaa turvallisuustilanteen päivittäisistä onnettomuuksista sekä normaaliolojen häiriötilanteista poikkeusoloihin. Poikkeusoloissa pyritään jatkamaan valvontatehtävien suorittamista mahdollisimman varhaisessa tilanteessa. Pelastuslaitoksen tavoite on varautua poikkeusoloihin siten, että poikkeusolojen aikana on edellytykset toimia uhkien ja suorituskykyisen vasteen edellyttämällä toimintamallilla. Toimenpiteet ovat suunniteltu Pohjanmaan pelastuslaitoksen valmiusohjeessa, joka on osittain salassa pidettävä.

Liite 1. Yritys- ja laitoskohteiden lähtökohtaiset valvontavälit

Yritys- ja laitoskohteiden lähtökohtaisten valvontavälien (taulukot A1-A6) määrittelyssä on hyödynnetty pelastuslaitosten verkoston valvontasuunnitteluohjetta ja ohjeessa olevia perusteita.

Liitetaulukko A1. Ympäri vuorokautisessa käytössä olevien kohteiden palotarkastusten periaatteellinen valvontaväli.

Palotarkastusten ohjeellinen väli	Rakennus- luokitus 1994	Merlot- palotarkastus -luokka	6 kk [kpl]	12 kk [kpl]	24 kk [kpl]	36 kk [kpl]	48 kk [kpl]	60 kk [kpl]	96 kk [kpl]	120 kk [kpl]
Keskussairaalat, muut sairaalat	211, 213	23		12 ¹⁾						
Terveyskeskusten vuodeosastot	214			12 ¹⁾						
Terveystenhuollon erityislaitokset, muut terveydenhuoltorakennukset (vain päiväkäytössä)	215, 219						48			
Vanhainkodit, kehitysvammaisten hoitolaitokset	221, 223, 229	24, 28		12 ¹⁾						
Palvelutalot		21								
sprinklattu						36 ²⁾				
sprinklaamaton				12 ²⁾						
Tuettu asuminen ja muut vastaavat poistumisturvallisuusselvityskohteet	239	21			24 ²⁾					
Muut sosiaalitoimen rakennukset ⁷⁾	239	A126				36				
Lasten- ja koulukodit, vankilat, ympäri vuorokautiset päiväkodit	222, 241, 231,	22								
vankilat	239	22		12		36 ³⁾				
lasten- ja nuorisokodit	241				24					
ympäri vuorokautiset päiväkodit	222				24					
Hotellit, loma-, lepo- ja virkistyskodit, muut majoitusliikerakennukset	121, 123, 129	3, 44, 48			24					
Vuokrattavat lomamökit ja -osakkeet	124	41, 43					48 ⁴⁾		96 ⁵⁾	
leirintäalueet		42					48 ⁶⁾			
Asuntolat, muut asuntolarakennukset	131, 139	4						60 ⁸⁾		

1) Tarkastusväli on tiheämpi, mikäli kohteessa ei ole automaattista sammutuslaitteistoa

2) Tarkastusväliä voidaan tarkentaa poistumisturvallisuusselvityksen päivittämisen yhteydessä (3 v. välein)

3) Avovankilat

4) Yritystoiminta, välitysfirmit

5) Pienemmät kokonaisuudet, esim. valvontaa ja ohjeistusta kirjeitse?

6) Tähtiluokittelu ohjaa tarkastusvälejä

7) Suojatyörakennukset, vammaisten ja vanhusten palvelukeskukset, päihdehuollon rakennukset yms. päiväkäyttöiset tilat.

8) Vastaanottokeskukset 12 kk

Liitetaulukko A2. Opetusrakennusten ja päiväkotien palotarkastusten periaatteellinen valvontaväli.

Palotarkastusten ohjeellinen väli	Rakennus- luokitus 1994	Merlot- palotarkastus- luokka	6 kk [kpl]	12 kk [kpl]	24 kk [kpl]	36 kk [kpl]	48 kk [kpl]	60 kk [kpl]	96 kk [kpl]	120 kk [kpl]
Päiväkoti	231	65								
alle 25 paikkaa								60		
25–100 paikkaa						36				
yli 100 paikkaa					24					
Yleissivistävät oppilaitokset	511	9, 95		12						
Keskiasteen oppilaitokset	521	9, 95			24					
Korkeakoulut ja tutkimuslaitokset	531, 532	9, 95					48			
Muut opetusrakennukset mm. kansanopistot yms.	541, 549	9, 95						60		

Liitetaulukko A3. Kokoontumis- ja liiketilojen palotarkastusten periaatteellinen valvontaväli.

Palotarkastusten ohjeellinen väli	Rakennus-luokitus 1994	Merlot- palotarkastus- luokka	6 kk [kpl]	12 kk [kpl]	24 kk [kpl]	36 kk [kpl]	48 kk [kpl]	60 kk [kpl]	96 kk [kpl]	120 kk [kpl]
Liike- ja tavaratalot, myymälähallit, kauppakeskukset										
alle 400 m ²	111, 112, 119	78								120
400-2 499 m ²	111, 112, 119	72, 78, 7, 71					48			
2 500- 9 999 m ²	111, 112, 119	7, 71, 72			24					
10 000 m ² tai enemmän	111, 112, 119	7, 71, 72		12						
Anniskeluravintolat										
alle 50 asiakaspaikkaa	141	115							96	
50–500 asiakaspaikkaa	141	11				36				
yli 500 asiakaspaikkaa	141	11		12						
Ruokaravintolat ¹⁾										120
Teatteri- ja konserttirakennukset	311, 312	10, 101								
paikkaluku yli 300				12						
paikkaluku korkeintaan 300							48			
Kirjasto-, museo- ja näyttelyhallirakennukset	322, 323, 324	103								
kirjastot ja museot								60		
näyttelyhallit					24					
Uskonnollisten yhteisöjen rakennukset	341, 342, 349	102					48 ²⁾			
Muut kokoontumisrakennukset, kuten seura- ja kerhorakennukset sekä urheilu- ja kuntoilurakennukset	331, 351, 352, 353, 354, 359, 369	10, 105, 108						60		
Liikenteen rakennukset	161, 162, 163, 164, 169	104, 132, 138								
lentotermiinaalit ja maanalaiset liikenneasemat	161	104		12						
muut liikenteen rakennukset ³⁾	162, 163, 164, 169	132, 138						60		

1) Kohteella voi olla anniskelulupa, mutta toiminta on painottunut lounas- tai päivällisruokailuun

2) Tilan sallittu maksimihenkilömäärä voi vaikuttaa tarkastusväliin

3) Esim. maanalaiset pysäköintitilat, ei yksittäiset autokatokset

Liitetaulukko A4. Teollisuus- ja varastorakennusten palotarkastusten periaatteellinen valvontaväli.

Palotarkastusten ohjeellinen väli	Rakennus- luokitus 1994	Merlot- palotarkastus- luokka	6 kk [kpl]	12 kk [kpl]	24 kk [kpl]	36 kk [kpl]	48 kk [kpl]	60 kk [kpl]	96 kk [kpl]	120 kk [kpl]
Energiantuotannon rakennukset ³⁾	611, 613									
alle 1 000 m ²								60		
1 000 m ² tai enemmän					24					
Infrastruktuurin kannalta merkittävät ¹⁾				12						
Teollisuushallit ja muut teollisuusrakennukset ²⁾	691, 699	16								
alle 1000 m ²								60		
1000-4 999 m ²					24					
yli 5 000 m ²				12						
Teollisuus- ja pienteollisuustalot ²⁾	692	148								
alle 1 000 m ²										120
1 000 m ² tai enemmän					24					
Varastorakennukset ²⁾										
alle 1 000 m ²	711, 712, 719	14								120
1 000-9 999 m ²	711, 712, 719	148					48			
10 000 m ² tai enemmän	711, 712, 719	17			24					

1) Myös muut kuin energiahuollon kannalta merkittävät kohteet, kuten kaukolämpö, vesihuolto, maakaasu, teletekniikka jne. Myös YTS-kohteet huomioita esim. huoltovarmuuskeduksen varmuusvarastot jne.

2) Palovaarallisuusluokka ja tavaroiden vaihtuvuus otettava huomioon otettava huomioon esimerkiksi satamissa ja logistiikkakeskuksissa

3) Tuulivoimalat ≥ 5 kpl a. 2 MW – valvontaväli 36 kk

Liitetaulukko A5. Maatalousrakennusten palotarkastusten periaatteellinen valvontaväli.

Palotarkastusten ohjeellinen väli	Rakennus- luokitus 1994	Merlot- palotarkastus- luokka	3 kk [kpl]	6 kk [kpl]	12 kk [kpl]	18 kk [kpl]	24 kk [kpl]	36 kk [kpl]	48 kk [kpl]	60 kk [kpl]	96 kk [kpl]	120 kk [kpl]
Kohteella on aluehallintoviranomaisen ympäristölupa	811, 819	141, 152, 153, 154, 155			12							
Kohteella on kunnan ympäristölupa (alempi raja)										60		
Erilliset viljankuivaamorakennukset ^{1) 5)} Muut maataloustuotantorakennukset ^{2) 3) 4)}	891, 892, 893, 899	156						36		60		

1) Jos kohde ei ole osa aluehallintoviranomaisen tai kunnan ympäristölupaan liittyvää toimintaa, vaan esim. kyläyhteisön yhteinen viljankuivaamo, tarkastusvälin lähtökohta on 36 kk.

Yksittäisen viljelijän käytössä olevan viljankuivaamon tarkastusvälin lähtökohta on 60 kk, käyttöaste tiuhentaa tai harventaa tarkastusväliä.

2) Muiden maataloustuotantorakennusten (rakennusluokitus 892, 893, 899) tarkastusväli määritellään tapauskohtaisesti

3) Kasvihuoneet. Rakennusluokka 892. Yli 5 000 m² mutta alle 10 000 m² – valvontaväli 60 kk ja yli 10 000 m² – valvontaväli 36 kk

4) Turkistarhat. Rakennusluokka 893 turkistarhat – valvontaväli 60 kk

5) Viljankuivaamorakennukset. Yksittäisen viljelijän käytössä olevan pienen viljankuivaamon tarkastusvälin lähtökohta on 120 kk, jolloin tarkastus suoritetaan asuinrakennuksen yhteydessä, käyttöaste tiuhentaa tai harventaa tarkastusväliä.

Liitetaulukko A6. Muiden rakennusten palotarkastusten periaatteellinen valvontaväli.

Palotarkastusten ohjeellinen väli	Rakennus- luokitus 1994	Merlot- palotarkastus- luokka	6 kk [kpl]	12 kk [kpl]	24 kk [kpl]	36 kk [kpl]	48 kk [kpl]	60 kk [kpl]	96 kk [kpl]	120 kk [kpl]
Toimistot ja työpaikatilat	151	109								120
Palo- ja pelastustoimen rakennukset	721, 722, 729							60		
Rakennus ei kuulu mihinkään muuhun ryhmään, mutta on kytketty hätäkeskukseen ¹⁾		13, 131						60		
Palo- ja räjähdysvaaralliset tilat		182, 18								
kylmä jakeluasema, ei rakennuksia						36				
jakeluasemat, esim. liikennemyymälät					24					
Seveso-kohteet ja muut vastaavat										
turvallisuusselvityslaitos				12						
toimintaperiaatelaitos				12						
lupalaitos					24					
ilmoituslaitos						36				
kemikaaliratapihat ja satamien vaarallisten aineiden kentät, maaliikenteen logistiikkakeskukset ²⁾				12						
Turvetuotantoalueet				12						
Kulttuurihistoriallinen rakennus ³⁾		19	Tapauskohtainen harkinta							
Muut rakennukset ja kohteet ⁴⁾	999	999	Tapauskohtainen harkinta							

1) Esim. automaattisella paloilmoittimella varustetut autohallit

2) Traficom on määritellyt kemikaaliratapihat, logistiikkakeskusten ja -maaliikenneterminaalien tarkastusväliä määriteltäessä on huomioitava ainakin toiminnan laajuus ja mahdollisten vaarallisten aineiden osuus tavaravirrasta

3) Kulttuurihistoriallisesti tärkeiden kohteiden määrittelyssä hyödynnetään Museoviraston vuonna 2012 laatimaa Haag-listaa valtakunnallisesti tärkeistä kohteista.

4) Esim. kaivokset, maanalainen rakentaminen

Kansallisesti arvokas kulttuuriomaisuus on inventoitu Haag -listassa. Haag-inventointiluettelo on luonteeltaan viranomais selvitys, joka on tarkoitettu ensisijaisesti viranomaisten käyttöön.